

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ
ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ МИСТЕЦЬКИХ
ДИСЦИПЛІН ВИЩИХ ПЕДАГОГІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ**

Діяльність педагога тільки тоді виконує свою місію, коли утримує, охороняє й відтворює у свідомості учнів багатство культурно-історичних, моральних цінностей, пробуджує гідність й виводить особистість до вищих духовних смислів, повертає людині власну індивідуальну сутність, піднесена і висвітлена у пошуках істини через естетичні переживання у творчому процесі навчання. Така позиція визначає діяльність викладачів мистецьких дисциплін, оскільки мистецтво в цілому прагне досконалості, орієнтоване на досягнення ідеалу, що має відношення до творчого навчально-виховного процесу й підкреслює діяльну сутність педагогічної майстерності як мистецтва найбільшого, найскладнішого, найвищого й найнеобхіднішого з усіх мистецтв (К. Ушинський).

Педагогічна майстерність є мистецтвомсприяння прагненням людини до особистісного розвитку. Єдність мистецтва й майстерного художньо-естетичного навчання виявляється у знаходженні особистісних смислів як у художніх текстах, так і собі самому, у створенні власного духовного світу. Недаремно в гуманітарній парадигмі освіта трактується як діяльнісний процес створення власного образу в культурі й культури в собі (О. Бондаревська, С. Гессен, І. Зязюн, В. Кремень). Педагогічна майстерність викладачів мистецьких дисциплін спрямована на розвиток здатності учнів та студентів до сприймання і розуміння культурних явищ, за висловом О. Рудницької, «через кваліфіковане спілкування з мистецтвом до розвитку духовно повноцінної особистості» [2, с. 7-14].

Мистецтво дає людині почуття того, що вона не самотня. Це почуття допомагає їй перемагати перешкоди, змінювати себе і оточуючий світ, дає сили досягти своєї мрії, шукаючи власні шляхи і засоби, відкрити свою душу і побачити – як все підпорядковано єдиному закону взаємозв'язку всіх й всього у світі. А це, у свій час, призводить до розуміння, що терпіння і милосердя і є шлях до Істини і до Людини в собі. О. Рудницька зазначає, що «мистецтво надає людині унікальну можливість особисто пережити чужий досвід, зберігаючи власну суверенність. Цей досвід «перебування» в образі інших обумовлює таку універсальну самовизначеність для кожної людини, якої вона не досягла б, користуючись лише засобами та інструментами пізнання» [2].

Шукаючи власний сенс життя, людина у діалозі з іншою реальністю розширює межі індивідуальної свідомості до загального, універсального, формує новий світогляд. «Естетична вертикаль» цього процесу має особливе значення у контексті становлення особистості, яка усвідомлює своє «призначення» і свою «присутність у світі» як мислячої, відповідальної, цілісної, позитивно вмотивованої людини.

У художньому сприйнятті вирішення естетичних та морально-етичних проблем отримує позитивний смисл й емоційне забарвлення, тому суб'єктивно переживається особистістю як душевне піднесення, відчуття гармонії, готовності до високих позитивних вчинків, створення естетичного середовища існування і нової соціальної реальності. Мистецтво створює уявну реальність, яка, переплавляючись у художньо-естетичному світогляді людини, допомагає прийняти більш високу систему цінностей і виявляти нові шляхи духовного сходження особистості в культурі. Саме в цьому й виявляється вся глибина перетворювальної сутності мистецтва.

Актуальність проблеми розвитку педагогічної майстерності викладачів мистецьких дисциплін обумовлена необхідністю забезпечення цілісності їхнього особистісно-професійного становлення на основі нових педагогічних стратегій та опанування мистецько-педагогічними технологіями навчання і виховання молоді. Основні теоретичні положення розвитку педагогічної майстерності у процесі професійного становлення фахівців мистецьких дисциплін знайшли своє відображення в сучасній практиці навчально-виховного процесу вітчизняних вищих педагогічних закладів освіти. У забезпеченні організації мистецько-педагогічної діяльності викладачів ВНЗ важливу роль в відіграє володіння ними спеціальними методами навчання, які пов'язані зі специфікою сприйняття мистецтва, зокрема, його художньо-образного компонента. Це такі методи як: методи емоційної (Е. Абдуллін) або художньої (Л. Предтеченська) драматургії, метод художнього узагальнення (Е. Абдуллін), метод художньої інтеграції (Л. Масол, М. Лещенко, Б. Юсов), метод фасилітованої дискусії (Д. Григор'єв, Н. Крилова, Л. Масол) і діалогу (полілогу) культур (О. Рудницька, Н. Миропольська, О. Щолокова); методу проблематизації (Д. Григор'єв, О. Шевнюк); асоціативно-метафоричний (О. Олексюк, О. Шевнюк); методи імпровізації; створення художніх образів; стимулювання художнього навчання; цілеспрямованої активізації художньої діяльності; художньо – психологічної підтримки (Г. Падалка); методи інтерпретаційно-педагогічного опрацювання художнього твору в ракурсі феноменологічної редукції (О. Бурська, І. Гринчук, В. Орлов) та феномено-діалектичного методу О. Лосєва (Л. Ісьянова, Р. Тельчарова); метод педагогічних проєктів, мистецьких зокрема (Е. Белкіна, Д. Євсєєв, Л. Масол, Н. Миропольська, О. Щолокова, А. Хуторський, О. Шевнюк) тощо.

Ці методи, орієнтовані на усвідомлення суб'єктно значущих смислів культурного тексту, відкривають викладачам мистецьких дисциплін принципово нові можливості мистецтвознавчого, естетичного, художньо-педагогічного аналізу різних мистецьких жанрів, видів, стилів. Вони також є важливими для формування навичок самостійної адекватної художньо-естетичної оцінки явищ художньої культури.

Найбільш ефективними формами розвитку педагогічної майстерності викладачів мистецьких дисциплін вищої школи є: обговорення відкритих занять, взаємовідвідування лекцій і семінарів, дискусії, тренінги, «круглі столи», творчі мистецько-педагогічні майстерні, семінари-практикуми,

обговорення досягнень психолого-педагогічної теорії і практики, сучасних освітніх та мистецьких технологій, ділові ігри, розроблення та обговорення авторських програм, науково-практичні конференції, методологічні семінари.

Дієвими формами організації роботи з викладачами є систематична консультативна допомога, демонстрація зразків педагогічної техніки, вправи-тренінги, лабораторні практикуми, майстер-класи, творчі групи педагогів. Комплексне використання активних форм і методів сприятимуть закріпленню теоретичних знань, озброєнню викладачів необхідним методичним арсеналом розв'язання сучасних освітніх проблем вищої школи, формуватимуть здатність до рефлексії, вміння використовувати одержану інформацію в нових умовах, а також вдосконалювати свої інтелектуальні, світоглядні і комунікативні якості, спрямовані на розвиток власної світоглядної культури і педагогічної майстерності.

Педагогічними умовами, які сприяють розвитку педагогічної майстерності викладачів мистецьких дисциплін, визначаємо:

- позитивну мотивацію на розвиток неповторної творчої індивідуальності викладача, що має прояв у спрямуванні на цілісність, безперервність і системність процесу самовдосконалення особистості у фаховій діяльності й ґрунтується на принципах єдності пізнавальної активності і творчого підходу викладача мистецьких дисциплін до відбору видів, форм, засобів і прийомів здійснення мистецько-педагогічної діяльності;

- спрямованість процесу фахової діяльності викладачів мистецтва на активне опанування світу культури та мистецтва, що відображає залежність розвитку педагогічної майстерності особистості викладача від ступеня засвоєння ним культурних цінностей, репрезентованих у творах мистецтва й сформованого на їх основі ціннісного світовідношення. Ця тенденція знаходить прояв у реалізації таких принципів: ведучої ролі культурологічного та аксіологічного контексту фахової діяльності;

- створення сприятливого емоційно-психологічного мікроклімату на заняттях з мистецьких дисциплін, а також урахування емоційного самопочуття кожного студента; орієнтація педагогічного процесу на творчу співпрацю, суб'єктивну позицію майбутнього вчителя мистецьких дисциплін як носія загальнолюдських і культурних цінностей; бачення в кожному зі студентів невичерпної й унікальної особистості;

- реалізація принципів гуманізації, індивідуалізації, активності, креативності, розвиваючого навчання, спільної діяльності студентів та викладачів, варіативності видів мистецької діяльності на заняттях та в умовах позааудиторної навчально-виховної роботи.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Педагогічна майстерність: підр. / І.А. Зязюн, Л.В. Крамущенко, І.Ф. Кривонос та ін.: [За ред. І.А. Зязюна]. – 3-тє вид., доповн. і переробл. – К.: СПБ Богданова А.М., 2008. – 376 с.

2. Рудницька О.П. Педагогіка: загальна та мистецька: навч. посібн.
/ О.П. Рудницька. – К.: ТОВ Інтерпроф, 2002. – 270 с.